

LA TARTRANA

centre d'estudis
d'altafulla

RECULL DE COSES NOSTRES

altafulla, juliol del 1.981

nº 11

APUNTS D'ANAR PER CASA (EL TELÈFON A ALTAFULLA)

Fa temps que, pensant en possibles temes que valguessin per a escriure una "Tartrana" se m'acudí la idea de tractar el tema genèric de l'arribada al nostre poble d'invents avui dia d'ús corrent, com per exemple el tren, l'electricitat, el telèfon, i tants d'altres que, sens dubte, tenen la seva petita i humil història, però que no pas per això ha de ser oblidada o menystinguda.

Evidentment, quan arribà el telèfon a Altafulla, ningú no es va esgarrifar, ningú no va creure pas que fos cosa del dimoni, com va passar amb el tren, encara que això espero poder explicar-ho un altre dia.

Parlant amb la Mercè Sendra Sabaté, que ja ronda els noranta, me n'ha fet cinc cèntims de tota aquesta història, i d'altres també, perquè ella va dedicar més de la tercera part de la seva vida a la centraleta del telèfon que hi havia a casa seva, al carrer de Sant Martí, núm. 17; amb tot, no en vaig tenir prou amb les seves explicacions i em vaig adreçar a la Companyia Telefònica, a Tarragona, on el seu Delegat, el Sr. Antoni Solsona Verdaguer m'atengué molt amablement facilitant-me totes les dades que li vaig demanar i que tenia a l'abast. A ells, i a d'altres que també m'han volgut informar, els hi ho agraeixo públicament perquè, gràcies a la col.laboració que he trobat, he pogut redactar aquestes ratlles.

Tot i que algun investigador ja hi havia treballat abans, l'invent del telèfon s'atribueix a Alexander Graham Bell, qui el presentà a Filadèlfia l'any 1876. L'any següent arribava a l'estat espanyol, fent-se la primera comunicació a Barcelona. Des del 1915 fins el 1925, els telèfons catalans depengueren de la Mancomunitat; en aquest darrer any, Catalunya comptava amb 14.000,- abonats. La C.T.N.E. (Compañía Telefónica Nacional de España) es creà l'any 1924 i ben aviat es feu càrrec dels telèfons del Principat.

Pel que respecta a Altafulla, tot sembla indicar que l'any 1914 ja hi havia instal.lat un telèfon, el primer, a la carretera,

a cal Pau Segú Creus; però com que sovint no hi vivia ningú, tenien un supletori al número 39 del Carrer de Dalt, a Cal Negret, em conta la Mercè. Efectivament, a casa del Josep Inglés Ramon hi havia el supletori esmentat per atendre les trucades i també -segons em diu la seva filla tot confirmant el dit més amunt- el feien servir o be algun veí o be algun estiuejant quan es trobaven en un cas de necessitat.

Però no fou fins el 1928, entre el 16 d'abril i el 16 de maig (no m'han pogut concretar més) que s'instal·là la primera centrala a la vila. La va portar la Josefina Roig Marimon, que era l'encarregada, junt amb la seva germana Maria, i estava situada al que aleshores era Carrer de l'Hostal (avui encara Calle de San Antonio Abad), núm. 1 bis, a l'entrada, a la cantonada coneguda amb el nom de "les segarres". I segons em diu la Mercè Sabaté Elias, ho varen dur fins que la Josefina es va casar, que pel que he pogut comprovar fou el mes de desembre del 1929. La sra. Roig seguí tenint la titularitat, però des d'aleshores ho portà la Mercè Sabaté, que vivia -i encara viu- davant per davant. Com que llavors passaven tants cotxes com carros passen avui dia, de casa seva estant sentia quan la demanaven i podia atendre el servei, que de fet no era molt sol·licitat, però l'obligava a estar-s'hi de vuit del matí a deu del vespre, la qual cosa l'enfastigava bastant perquè llavors festejava; sort en tenia, però, que a vegades, el diumenge per la tarda, la suplia el seu germà, el Josep Sabaté Elias, col·laborador habitual de la Tartrana. I tot, per un simple 10% de l'import de les conferències, que era el sou que guanyava. Recorda amb grat, però, el dia que un senyor va fer una trucada a París, on hi tenia negocis, i d'aquella conferència en va treure una comissió de 35 %. Déu n'hi do, set duros d'aquell temps...!

Se'n va encarregar fins que el dia de Sant Martí del 1931 instal·laren la centrala a casa de la Mercè Sendra, que tant de temps ho va regentar. Van passar uns quants anys sense pena ni glòria, fins que un dia vingueren una xicota i un xicot de Tarragona a visitar els botiguers del poble i fer propaganda per a que instal·lessin els telèfons a llurs cases. La veritat fou que no tingueren gaire èxit, perquè posar el telèfon costava quatre o cinc duros, els temps que corrien no eren pas d'allò millor i la gent no estava per romanços.

Per aquell temps la Mercè cobrava un 20% de l'import de les conferències, i una conferència amb Barcelona costava tres pessetes. I va seguir cobrant d'aquesta manera, com diu ella, "fins que els de la Companyia van veure que el 20% era bastant". Aleshores li assignaren un sou.

I així s'estigué anys i panys al càrrec de la centraleta fins que es jubilà. Llavors el servei telefònic començava a ésser més sol.licitat, sobretot a l'estiu, pels forasters que ens visitaven.. De fet, el poble el feia servir ben poc; els qui més l'utilitzaven eren els comerciants de La Riera, a través d'un telèfon situat allí que era abonat d'Altafulla. El mateix succeïa amb La Nou, encara que en menor escala.

Pel setembre del 1967, jubilada la Mercè, la centraleta es traslladà als baixos del núm. 9 del Carrer de Dalt, i ho dugué l'Antonietta Prats Moragas, la qual, junt amb la seva mare Serafina Moragas Virgili, n'era la titular.

Amb aquest trasllat entrem en una època en que la centraleta canvia sovint de mans, però no de lloc. Pel maig del 1968 l'agafa el Jaume Rubinat Solé i un matí hi va anar la Maria Ramon Solé, però cap dels dos en tingué la titularitat; tots plegats, i els que vindran després, aniran a sou.

Era el mes de juliol del mateix any 1968 quan se'n posà al front l'Anita Marchal, el seu marit Joaquín Garrido i els fills d'ambdós, el Sebastian i la Isabel. Durant uns quants anys el servei s'estabilitzaria fins que el mes de juny del 1972 ho començà a regentar el Pau Barceló, la seva muller Carme Líria i la seva filla Pili, que foren els darrers encarregats de la centraleta, car quan ho varen deixar, pel novembre del 1977, fou perquè Altafulla s'integrà a la xarxa automàtica del telèfon.

I amb la família Barceló es clouen més de seixanta anys de la història d'un servei al públic, les centraletes locals, i del funcionament manual d'un aparell que avui dia sembla imprescindible. Com em deia la Mercè Sendra, "abans la gent només trucava per necessitat; el telèfon era un luxe..." i la seva filla hi afegeix "però ara no; quan fa massa temps que no saps res d'un familiar, agafes el telèfon encara que només sigui per preguntar 'què feu?'"

Tanmateix no hi estic prou d'acord: al pas que va, crec que el telèfon encara no ha deixat d'ésser un luxe. Més a l'abast de tothom, això sí, però un luxe.

A continuació us oferim relació numèrica de línies en servei a 31 de desembre de tots els anys, d'ençà el 1927, llevat dels que no hi ha dades:

1927 = 1	1946 = 6	1953 = 13	1960 = 22	1967 = 31	1974 = 110
1928 = 3	1947 = 7	1954 = 11	1961 = 21	1968 = 61	1975 = 113
1929 = 6	1948 = 9	1955 = 11	1962 = 26	1969 = 82	1976 = 114
1942 = 5	1949 = 10	1956 = 14	1963 = 26	1970 = 106	1977 = 163
1943 = 5	1950 = 11	1957 = 15	1964 = 26	1971 = 108	1978 = 312
1944 = 5	1951 = 12	1958 = 16	1965 = 26	1972 = 110	1979 = 332
1945 = 5	1952 = 13	1959 = 19	1966 = 28	1973 = 110	1980 = 398

joan carnicer i torrent.